

PRVO OPAZOVANJE DOLGOREPE GOVNAČKE *Stercorarius longicaudus* v SLOVENIJI

Long-tailed Skua *Stercorarius longicaudus* – a new record for Slovenia

DAMIJAN DENAC¹ & LUKA KOROŠEC²

¹Gorkičeva 14, SI-100 Ljubljana, e-mail: katarina.senegacnik@guest.arnes.si

²Mlinska 14, SI-2250 Ptuj, e-mail: pufi@amis.net

1. Uvod

Družino govnačk sestavlja sedem vrst iz dveh rodov *Stercorarius* in *Catharacta* (OLSEN & LARSSON 1997). Med tri vrste iz rodu *Stercorarius* spada tudi dolgorepa govnačka *S. longicaudus*, ki je med vsemi najmanjša in je cirkumpolarno gnezditveno razširjena (FURNESS 1987). V Evropi gnezdi soimenska podvrsta *S. l. longicaudus*, in sicer na Norveškem, Švedskem in Finskem, glavnina evropske populacije pa je v Rusiji, kjer gnezdi več kot 10.000 parov. Je selivka, prezimovališča evropske populacije so na odprtem morju med Antarktiko in južnimi deli Afrike ter Južne Amerike (FURNESS 1997). Maloštevilni celinski podatki kažejo na to, da je dolgorepa govnačka najbolj pelagična vrsta

iz rodu *Stercorarius* (CRAMP *et al.* 1983).

V Veliki Britaniji so dolgorepo govnačko zaradi vsakoletnih številnih opazovanj umaknili z liste redkih vrst (LEWINGTON *et al.* 1991), čeprav je bila med letoma 1981 in 1990 med vsemi govnačkami najredkejša (HARRIS *et al.* 1990). CRAMP (1983) navaja posamična opazovanja tudi za naše sosednje države: Avstrijo, Madžarsko in Italijo. V Bosni in Hercegovini je bila opazovana pri Tuzli septembra leta 1882 (REISER 1894). Prvo opazovanje na Hrvaškem je bilo zabeleženo septembra 1890 v okolici Zagreba. Naslednja hrvaška opazovanja so iz let 1898, 1911, 1950 in leta 1987, ko se je dolgorepa govnačka 4 dni konec junija in v začetku julija zadrževala na ribnikih Končanica (KRALJ 1997).

Slika 1 : Dolgorepa govnačka *Stercorarius longicaudus* dne 3.7.1996 na Ptujskem jezeru (foto: Luka Korošec)

Figure 1: Long-tailed Skua *Stercorarius longicaudus* on Lake Ptuj on July 3rd 1996 (photo: Luka Korošec)

2. Opis opazovanja

Po tridnevnem deževju, ki je trajalo od 30.6.1996 do 2.7.1996, se je vreme 3.7. nekoliko izboljšalo. Reki Drava in Dravinja sta že dan predtem začeli poplavljeni. Ptujsko akumulacijsko jezero je bilo prekrito z izrutim drevjem in vsem, kar je nosila narasla reka.

Na Ptujskem jezeru je zjutraj tega dne zaradi minulega neurja ostalo le malo ptic: 15 čopastih ponirkov *Podiceps cristatus*, 9 kormoranov *Phalacrocorax carbo*, 25 mlakaric *Anas platyrhynchos*, 33 sivk *Aythya ferina*, 35 čopastih črnih *Aythya fuligula*, 40 lisk *Fulica atra* in 10 črnih čiger *Chlidonias niger*.

Nekaj minut čez poldan sva se avtorja še enkrat odpravila na jez ptujskega akumulacijskega jezera v Markovcih, kjer sva prej opazovala kaspijsko čigro *Sterna caspia* in sva si jo zdaj želela bolje ogledati. Čigre sicer nisva videla, ko pa sva se vračala proti avtomobilu, se je približno 20 m od zapornic dvignil rjav ptič. Takoj sva ugotovila, da gre za govnačko. Ponovno je pristala na jezeru približno 500 m proč od jez. Močan tok reke jo je v pol ure prinesel na razdaljo 100 m od jez, od koder je bilo lepo videti vse značilnosti dolgorepe govnačke. Zaključila sva, da sva opazovala odrasel osebek v poletnem perju. Govnačka se je med opazovanjem nekajkrat dvignila in se prestavila više proti toku, vendar jo je ta vselej prinesel bodisi do levega bodisi desnega nasipa ob markovškem jezu. Na Ptujskem jezeru se je zadrževala ves dan. Govnačko je skupaj opazovalo pet ornitologov, opazovanje je bilo dokumentirano s fotografijami in video posnetkom. Nazadnje sva jo opazovala ob 18. uri, ko je mirno plavala na že precej umirjeni vodni gladini sredi jezera. Naslednjega dne govnačke na jezeru ni bilo več.

3. Diskusija

Opisano opazovanje dolgorepe govnačke na Ptujskem jezeru v Markovcih je prvi znani podatek o pojavljanju te vrste v Sloveniji, kar je potrdila Komisija za redkosti pri DOPPS–BirdLife Slovenia.

Največ opažanj govnačk v Sloveniji je z akumulacijskih jezer reke Drave. Na Ptujskem jezeru sta bili poleg dolgorepe opazovani še lopatasta *Stercorarius pomarinus* (ŠTUMBERGER 1993) in bodičasta govnačka *Stercorarius parasiticus* (BOŽIČ 1994), z Ormoškega jezera pa sta znani bodičasta (ŠTUMBERGER 1996) in velika govnačka *Catharacta skua* (BOŽIČ 1998). Zanimivo je, da je s slovenske obale znan le en podatek, in sicer za lopatasto govnačko, ki je bila najdena mrtva v Piranu (SENEGAČNIK *et al.* 1998). Ta najdba se skupaj z opazovanjem bodičaste govnačke

Slika 2: Dolgorepa govnačka *Stercorarius longicaudus* dne 3.7.1996 na Ptujskem jezeru (foto: Vekoslav Lašič)

Figure 2: Long-tailed Skua *Stercorarius longicaudus* on Lake Ptuj on July 3rd 1996 (photo: Vekoslav Lašič)

iz Postojne (POLAK 1999) časovno razlikuje od drugih opazovanj, ki so vsa iz septembra, oktobra in novembra, slednji pa sta iz junija. Iz septembra je tudi podatek o najdbi kadavra lopataste govnačke v Ljubljani (RUBINIČ & VREZEC 1999). Tudi na Hrvaškem so jesenska opazovanja pogostejša kot poletna.

Za selitev je datum opazovanja zgođen, saj dolgorepe govnačke na prezimovališča po selitveni poti čez Atlantik priletijo šele med poznim septembrom in novembrom (CRAMP *et al.* 1983).

Povzetek

Dne 3.7.1996 je bila na reki Dravi v Markovcih pri Ptuj prvič v Sloveniji opazovana dolgorepa govnačka. Ptico je opazovalo pet ornitologov. Opazovanje je dokumentirano s fotografijami in video posnetkom. Opazovani osebek je bil odrasel v poletnem perju.

Največ opazovanj govnačk v Sloveniji je z akumulacijskih jezer reke Drave (5), kjer so bile opazovane že velika *Catharacta skua*, bodičasta *Stercorarius parasiticus*, lopatasta *S. pomarinus* in dolgorepa govnačka *S. longicaudus*. Pojav dolgorepe govnačke na Ptujskem jezeru je verjetno povezan s ciklonom, ki je nekaj dni pred opazovanjem zajel skoraj vso osrednjo Evropo in je v Sloveniji povzročil večdnevno deževje s poplavami.

Summary

On July 3rd 1996, a Long-tailed Skua was sighted on the Drava river at Markovci near Ptuj for the very

first time in Slovenia. It was watched by five ornithologists and documented with photographs and video film. The observed individual was an adult in summer plumage. Most of the sightings of Skuas in Slovenia are from reservoirs on the Drava river (5), where Arctic *Stercorarius parasiticus*, Pomarine *S. pomarinus* and Long-tailed *S. longicaudus* Skuas have been recorded. The occurrence of *S. longicaudus* on Ptuj reservoir is probably related to the cyclone, which had a few days prior to the sighting raged almost over the entire Central Europe and in Slovenia caused prolonged heavy rains accompanied with floods.

Literatura

- BOŽIČ, L. (1994): Bodičasta govnačka *Stercorarius parasiticus*: prvi zapis za Slovenijo v zadnjih 50ih letih. *Acrocephalus* 15 (65-66): 152-153.
- BOŽIČ, L. (1998): Opazovanje velike govnačke *Catharacta skua* na Ormoškem jezeru. *Acrocephalus* 19 (89): 96-98.
- CRAMP, S. (ed.) (1983): *The Birds of the Western Palearctic*. Vol. III. Oxford University Press, Oxford.
- FURNESS, R.W. (1987): *The Skuas*. T & AD Poyser, Calton.
- FURNESS, R.W. (1997): Long-tailed Skua *Stercorarius longicaudus*. V: HAGEMEIERS, W.J.M. & M.J. BLAIR (ed.): *The EBCC Atlas of European Breeding Birds*. T & AD Poyser, London.
- HARRIS, A., L. TUCKER & K. VINICOMBE (1990): *The Macmillan field guide to bird identification*. Macmillan Press Ltd, London, Basingstoke.
- KRALJ, J. (1997): Ornitofauna Hrvatske tijekom poslednjih dvjesto godina. *Larus* 46: 1-112.
- LEWINGTON, I., P. ALSTRÖM & P. COLSTON (1991): *A field guide to the rare birds of Britain and Europe*. Harper Collins, Jersey.
- OLSEN, K.M. & H. LARSSON (1997): *Skuas and jaegers, a guide to the skuas and jaegers of the world*. Pica Press, Sussex.
- POLAK, S. (1999): Bodičasta govnačka *Stercorarius parasiticus*. *Acrocephalus* 20 (92): 32.
- REISER, O. (1894): *Materialien zu Einer Ornithologie in Bosnien und Herzegowina*. Vol. II. Bosnisch-Hercegovinischen Landesmuseum in Sarajevo, Wien.
- RUBINIČ, B. & A. VREZEC (1999): Pojavljanje lopataste govnačke *Stercorarius pomarinus* v Sloveniji. *Acrocephalus* 20 (97): 189-191.
- SENEGACNIK, K., A. SOVINČ & D. ŠERE (1998): Ornitološka kronika 1994, 1995. *Acrocephalus* 19 (87-88): 77-91.
- ŠTUMBERGER, B. (1993): Lopatasta govnačka *Stercorarius pomarinus*. *Acrocephalus* 14 (58, 59): 127.
- ŠTUMBERGER, B. (1996): Rjasta gos *Tadorna ferruginea*. *Acrocephalus* 17 (75-76): 82.